

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра майстерності актора

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Навчальна програма до курсу

Харків, ХДАК, 2024

УДК 792.2.028(073)

М 14

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 28.03.2024 р.)

Рецензенти:

Леонід КОСМІН

Заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК

Сергій БИЧКО

Заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри майстерності актора та режисури драматичного театру Харківського Національного університету мистецтв ім. І.П.Котляревського

Укладачі:

Народний артист України, доцент кафедри майстерності актора ХДАК
Олександр МОГИЛА

Заслужений артист України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Павло КУЧИН

викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Володимир ГОРИСЛАВЕЦЬ

М 14 Майстерність актора : навч. програма для 3 курсу ступеня «бакалавр» спец. 026 «Сценічне мистецтво», освітня програма «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. майстерності актора ; уклад.: О. Могила, П. Кучин, В. Гориславец. Харків : ХДАК, 2024. 38 с.

Навчальна програма «Майстерність актора» призначена для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (3 курс) зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» освітньої програми «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно». Головною метою навчальної програми є допомога здобувачам в оволодінні основними елементами майстерності актора у створенні художнього образу, надати базові знання в роботі актора в українській та західній класичній драматургії.

УДК 792.2.028(073)

© Харківська державна академія культури, 2024

© Могила О., 2024

© Кучин П., 2024

© Гориславец В., 2024

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....	4
АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ.....	28
ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	29
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ...	29
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ	30
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	35
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ...	36
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	36

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Майстерність актора
2	Викладачі	Могила Олександр Павлович Кучин Павло Захарович Гориславець Володимир Микитович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	oleksandr_mohyla@xdak.ukr.education pavlo_kuchyn@xdak.ukr.education volodymyr_horyslavets@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	5, 6
7	Лекції (год.)	-
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	66
9	Самостійна робота (год.)	200
10	Індивідуальна робота (год.)	34
11	Кількість кредитів	10
12	Загальна кількість годин	300
13	Види поточного контролю	Перевірка теоретичних знань, перевірка практичних знань, перегляд практичних показів
14	Вид підсумкового контролю	іспит

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Майстерність актора» покликана допомогти студентам оволодіти основними елементами майстерності актора у створенні художнього образу, надати базові знання в роботі актора в українській та західній класичній драматургії.

2.2. Пререквізити та пост реквізити дисципліни

«Майстерність актора» – обов’язкова навчальна дисципліна, яка є головною частиною загальної системи викладання фахових дисциплін, для виховання та різнобічного гармонійного розвитку фахівців спеціалізації «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно».

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Сценічна мова», «Робота актора в поетичному театрі та кіно», «Сучасні театральні школи», «Специфіка роботи актора в кіно», «Специфіка роботи актора в музично-драматичному театрі».

2.3. Мета вивчення дисципліни – ідейна і професійна підготовка майбутнього актора драматичного театру і кіно, озброєного знаннями та вміннями, які необхідні для вирішення широкого кола проблем з виховання професійних акторів для драматичних театрів, кіно і телебачення.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіти знаннями теорії акторського мистецтва;
- продовження роботи студентом над собою і перші спроби зрозуміти, осмислити і самому здійснити проникнення у внутрішній світ іншої людини;
- оволодіти навичками акторської техніки;
- сформувати досвід творчої діяльності в театрі та кіно.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

У студентів мають бути сформовані наступні загальні та фахові компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність використовувати інформаційні й комунікативні технології.</p> <p>ЗК6. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК13. Здатність визначати та реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.</p> <p>ЗК14. Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.</p> <p>ЗК15. Здатність приймати нестандартні рішення, вирішувати проблемні ситуації.</p> <p>ЗК16. Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей.</p> <p>ЗК17. Здатність працювати в театральному колективі.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК1. Здійснювати акторську діяльність у соціально значимих міжнародних, регіональних, обласних, муніципальних театральних установах, спрямованих на художньо-естетичний розвиток усіх категорій населення.</p> <p>ФК2. Генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію сценічного образу (дійової особи вистави).</p>

	<p>ФК3. Аналізувати (усно і письмово) сценічний твір.</p> <p>ФК4. Вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах, формах світового й українського сценічного мистецтва.</p> <p>ФК7. Оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та презентації сценічного образу.</p> <p>ФК8. Здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації.</p> <p>ФК9. Брати участь у громадських дискусіях стосовно питань з історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку.</p> <p>ФК10. Оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї сценічного образу.</p> <p>ФК11. Викладати дисципліни, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах, організаціях професійної освіти та додаткової освіти для дітей і молоді.</p>
--	---

У результаті навчання студенти повинні:

<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПРН1. У процесі навчання та професійної діяльності набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;</p> <p>ПРН2. Вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;</p> <p>ПРН3. Бути здатним реалізовувати державний стандарт і навчальні програми;</p> <p>ПРН5. Вільно володіти основними положеннями теорії майстерності актора та професійною термінологією.</p> <p>ПРН6. Надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;</p> <p>ПРН7. Ефективно формувати комунікаційну стратегію;</p>
---	---

	<p>ПРН9. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку театрального мистецтва;</p> <p>ПРН10. Вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни;</p> <p>ПРН11. Креативно мислити відповідно до проблематики сценічного мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій;</p> <p>ПРН12. Розробляти інноваційні технології в аспекті акторської діяльності, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію;</p> <p>ПРН13. Відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;</p> <p>ПРН14. Бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;</p> <p>ПРН15. Бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або театральних колективів;</p> <p>ПРН16. Бути здатним самостійно виконувати творчі завдання.</p>
--	---

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до екзамену здобувач не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (всі практичні завдання повинні бути виконані).

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі.

3.3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	сем	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
V семестр						
Тема 1. Підготовчий період у роботі студентів над виставою. Знайомство з п'єсою. Читка п'єси режисером (педагогом).	20		5			15
Тема 2. Аналіз п'єси, часу, місця дійства, епохи дійства. Визначення зверхзадачи, теми вистави.	22		4			17
Тема 3. Обговорення і аналіз характерів образів, мотивів їх вчинків, зовнішніх характеристик персонажів.	23		6			17
Тема 4. Задум режисера (педагога), визначення зовнішнього образу вистави у контексті сучасностей. Обговорення основних сценографічних композицій майбутньої вистави.	23		6			17
Тема 5. Робота над роллю, другий план. Внутрішній монолог. Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу. Сфера свідомості персонажу. Темп і ритм дійства.	39		6		17	17
Тема 6. Сфера почуттів персонажу. Емоції і рефлексії, спосіб існування актора у виставі.	23		6			17
Разом	150		33		17	100
VI семестр						
Тема 7. Читка та обговорення дій п'єси.	18		3			15
Тема 8. Аналіз подій, визначення наскрізної дії.	23		4			17
Тема 9. Поява нових персонажів. Обговорення характерів, біографій, сфери свідомості, області почуттів героїв.	24		5			17
Тема 10. Розбір по ролям, цілям, шматкам і задачам образів.	24		5			17
Тема 11. Мізансценування, планування картин в репетиційних вигородах.	25		6			17
Тема 12. Робота з масовкою, характери, мізансцени.	46		10		17	17
Разом	150		33		17	100
Усього годин	300		66		34	200

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Підготовчий період у роботі студентів над виставою. Знайомство з п'єсою. Читка п'єси режисером (педагогом).

План занять:

1. Вивчення персонажа:
 - Аналіз сценарію та вивчення біографії персонажа.
 - Встановлення мотивацій, цілей та конфліктів.
2. Розробка внутрішнього монологу:
 - Розуміння внутрішніх думок, почуттів та емоцій персонажа.
 - Створення монологу, що відображає внутрішній світ та конфлікти героя.
3. Створення кінострічки бачення:
 - Візуалізація внутрішнього монологу через образи та візуальні ефекти.
 - Розробка кінострічки, яка ілюструє внутрішній світ персонажа та його переживання.
4. Сфера свідомості персонажу:
 - Глибоке занурення у внутрішній світ персонажа, його мотивації та переживання.
 - Створення автентичної та виразної інтерпретації персонажа через розуміння його сфери свідомості.
5. Темп і ритм дійства:
 - Визначення темпу та ритму внутрішнього монологу та кінострічки бачення.
 - Підкреслення емоційної динаміки та напруження через вибір темпу та ритму.
6. Репетиція та вдосконалення:
 - Повторення та вдосконалення внутрішнього монологу та кінострічки.
 - Адаптація до реальних умов вистави чи зйомок та підготовка до виступу перед аудиторією чи камерою.
7. Зворотній зв'язок та корекція:
 - Аналіз та отримання зворотного зв'язку від режисера та колег.
 - Корекція елементів внутрішнього монологу та кінострічки для покращення їхньої ефективності та виразності.

Підготовчий період у роботі студентів над виставою, зокрема знайомство з п'єсою та її читка режисером (педагогом), є ключовим етапом у формуванні акторської майстерності.

Знайомство з п'єсою є першим кроком у цьому процесі. Студенти аналізують текст п'єси, розуміють її сюжет, характери та контекст. Вони досліджують мотивації персонажів, їхні взаємини та психологічні аспекти, що допомагає їм відчувати глибину та складність ролей.

Читка п'єси режисером (педагогом) є ключовим етапом, де студенти мають можливість почути та розуміти інтерпретацію тексту від професійного театрального діяча. Під час читки відбувається обговорення сценічних ідей, вибору напрямку вистави та аналізу можливих інтерпретацій ролей. Цей етап сприяє глибшому розумінню сюжету та персонажів, а також допомагає визначити характерні риси акторської гри, що необхідні для ефективною інтерпретації ролі.

Таким чином, знайомство з п'єсою та її читка режисером (педагогом) є важливими етапами у розвитку акторської майстерності, що допомагають студентам поглибити розуміння своїх ролей та готують їх до подальших репетицій та вистави.

Тема 2. Аналіз п'єси, часу, місця дійства, епохи дійства. Визначення зверхзадачи, теми вистави.

План занять:

1. Вибір п'єси:
 - Вивчення списку потенційних п'єс для дипломної вистави.
 - Обговорення з режисером та групою студентів можливих варіантів та вибір найбільш підходящої для колективу.
2. Аналіз п'єси:
 - Читання та вивчення тексту п'єси.
 - Розуміння основної ідеї, сюжету, персонажів та конфліктів.
3. Обговорення з режисером:
 - Організація читки п'єси разом з режисером або педагогом.
 - Обговорення інтерпретації та власного розуміння тексту.
 - Визначення основних тем, образів та ідей, які потрібно висвітлити під час вистави.
4. Вивчення персонажів:
 - Розбір ролей для кожного студента.
 - Аналіз характерів, мотивацій та емоцій персонажів.

- Розуміння внутрішнього світу кожного героя та його розвитку протягом п'єси.
5. Робота над інтерпретацією:
 - Дискусії та обговорення з режисером щодо інтерпретації сюжету та персонажів.
 - Розроблення власних ідей та концепцій для втілення п'єси на сцені.
 6. Підготовка до читки:
 - Вивчення тексту, репетиції власних ролей.
 - Розроблення елементів виразності та виразності мовлення.
 7. Читка п'єси:
 - Проведення читки п'єси разом з режисером та іншими членами творчої групи.
 - Аналіз та обговорення зворотного зв'язку щодо виразності, інтерпретації та загального враження від читки.
 8. Коригування плану роботи:
 - виправлення недоліків та вдосконалення підготовки до дипломної вистави.
 - Розробка плану подальших кроків у підготовці до вистави.

Аналіз п'єси, включаючи час та місце дійства, а також епоху, в якій відбуваються події, є ключовим етапом у підготовці акторів до дипломної вистави.

Під час аналізу п'єси студенти досліджують контекст, в якому відбуваються події, включаючи час і місце дійства, а також епоху, до якої належить сюжет. Вони вивчають соціально-культурний контекст та історичні події, що оточують персонажів, щоб краще зрозуміти їхні мотивації та вчинки.

Знання часу і місця дії допомагає акторам відчувати атмосферу п'єси та відтворити аутентичний образ персонажів. Вони аналізують мову п'єси, діалекти та вживані вирази, щоб краще розібратися в характерах та їхньому середовищі.

Визначення зверхзадачі п'єси допомагає акторам зрозуміти головну мету та ідею вистави. Вони вивчають теми, які порушуються в п'єсі, такі як любов, відданість, боротьба за владу, справедливість тощо, і розуміють, як ці теми впливають на дії персонажів та розвиток сюжету.

Таким чином, аналіз п'єси, включаючи час, місце та епоху дійства, а також визначення зверхзадачі та тем вистави, допомагає акторам поглибити своє розуміння персонажів та контексту вистави, що є ключовим для їхньої успішної інтерпретації ролей на сцені.

Тема 3. Обговорення і аналіз характерів образів, мотивів їх вчинків, зовнішніх характеристик персонажів.

План занять:

1. Вивчення тексту:
 - Ознайомлення з текстом п'єси або сценарієм фільму.
 - Уважне прочитання та аналіз діалогів, монологів та описів персонажів.
2. Аналіз характерів:
 - Ідентифікація головних та другорядних персонажів.
 - Визначення основних рис характеру кожного персонажа (сильні та слабкі сторони, внутрішні конфлікти тощо).
3. Вивчення мотивів вчинків:
 - Розбір мотивації та причин, які спонукають персонажів до певних дій.
 - Аналіз зовнішніх та внутрішніх мотивів (особисті амбіції, відносини з іншими персонажами, обставини тощо).
4. Вивчення зовнішніх характеристик:
 - Розгляд зовнішнього вигляду персонажів (зовнішність, стиль одягу, жести, міміка тощо).
 - Аналіз, як зовнішність відображає внутрішність та характер кожного персонажа.
5. Обговорення з режисером та співакторами:
 - Порівняння власних сприйнятів та аналізу з думками та ідеями інших учасників колективу.
 - Дискусія про різні інтерпретації характерів та їхніх мотивів.
6. Створення образів:
 - Відтворення образів на основі аналізу та обговорення характерів, мотивів та зовнішніх характеристик.
 - Розробка індивідуального підходу до втілення кожного персонажа на сцені або екрані.
7. Репетиція та експериментування:
 - Випробування різних варіантів інтерпретації та втілення образів під час репетицій.
 - Експериментування з виразністю мовлення, жестами, поставою тощо для досягнення максимальної автентичності та ефективності.
8. Зворотній зв'язок та корекція:
 - Аналіз роботи з режисером та колегами.

- Внесення коректив у втілення персонажів на основі отриманого зворотного зв'язку.

Обговорення і аналіз характерів образів, мотивів їх вчинків та зовнішніх характеристик персонажів є важливим етапом у підготовці акторів до дипломної вистави.

Під час обговорення і аналізу характерів образів студенти досліджують внутрішній світ персонажів, їхні мотивації, цілі та суперечності. Вони аналізують психологічні аспекти персонажів, розуміючи їхні страхи, трагедії, амбіції та переживання. Цей аналіз допомагає акторам поглибити розуміння своїх ролей та відтворити їхні характери більш автентично на сцені.

Актори також обговорюють мотиви вчинків персонажів, розбираючись у причинах їхньої поведінки та виборів. Вони аналізують внутрішні конфлікти, моральні дилеми та взаємовідносини між персонажами, щоб краще зрозуміти динаміку сюжету та розвиток характерів.

Крім того, актори ретельно вивчають зовнішні характеристики персонажів, такі як зовнішність, манери, жести та мова тіла. Вони досліджують способи, якими ці характеристики впливають на сприйняття глядачів та допомагають створити повнісний образ персонажа на сцені.

Отже, обговорення і аналіз характерів образів, мотивів їх вчинків та зовнішніх характеристик персонажів є важливим етапом у підготовці акторів до вистави, що допомагає їм створити живі, переконливі та емоційно збагачені виступи на сцені.

Тема 4. Задум режисера (педагога), визначення зовнішнього образу вистави у контексті сучасностей. Обговорення основних сценографічних композицій майбутньої вистави.

План занять:

1. Аналіз тексту:

- Ознайомлення зі сценарієм або п'єсою, визначення основної ідеї та тематики.
- Розуміння сучасних контекстів та тенденцій, які можуть бути використані в режисерському задумі.

2. Зустріч з режисером (педагогом):

- Обговорення загальної концепції вистави та її зв'язку з сучасністю.
- Визначення основних естетичних принципів та цілей, які будуть втілені в сценографічному образі.

3. Визначення стилю та настрою:

- Розгляд можливих варіантів стилю та настрою вистави в контексті її тематики та сучасного світогляду.
- Вибір елементів сучасного мистецтва, моди, технологій тощо, що можуть відобразити сучасність на сцені.

4. Обговорення сценографічних композицій:

- Розробка основних сценографічних елементів (декорації, світло, костюми тощо) у контексті обраного стилю та настрою.
- Дискусія щодо можливих технічних засобів та інновацій, які можуть бути використані для створення сучасного образу вистави.

5. Вибір акцентів та деталей:

- Визначення ключових моментів, які варто виділити в сценографічному образі для підкреслення сучасності вистави.
- Обговорення з режисером та групою студентів важливих деталей та елементів, які допоможуть передати задум вистави.

6. Розробка концепції:

- Підготовка загального концептуального опису сценографічного образу вистави.
- Визначення основних ідей, які лягли в основу обраної концепції та способів їх втілення.

7. Дискусія та зворотний зв'язок:

- Проведення відкритої дискусії про задум та сценографічний образ вистави з усією групою.
- Прийняття зворотного зв'язку від усіх учасників та корекція концепції за необхідності.

Задум режисера (педагога) щодо зовнішнього образу вистави у контексті сучасностей є ключовим етапом у підготовці акторів до дипломної вистави.

Під час розробки задуму режисер (педагог) визначає візуальний стиль та концепцію вистави, що відповідає сучасним тенденціям та вимогам аудиторії. Він враховує актуальні теми, проблеми суспільства та культурні особливості епохи, щоб створити цілісний образ вистави, який буде зворушувати та зацікавлювати глядачів.

Обговорення основних сценографічних композицій майбутньої вистави включає в себе аналіз різних варіантів сценічного оформлення, вибір подходящих декорацій, освітлення, костюмів та реквізиту. Режисер (педагог) спільно з акторами обговорює концепцію вистави, емоційну атмосферу та художній вираз, щоб створити максимально ефективну сценографію, яка підкреслить глибину та значущість історії.

Таким чином, задум режисера (педагога) та обговорення основних сценографічних композицій майбутньої вистави допомагають акторам краще розуміти візуальну концепцію та емоційну напругу вистави, що є важливим для успішної реалізації їхніх ролей на сцені.

**Тема 5. Робота над роллю, другий план. Внутрішній монолог.
Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу. Сфера
свідомості персонажу. Темп і ритм дійства.**

План занять:

1. Дослідження персонажа:
 - Аналіз сценарію та вивчення біографії та характеру персонажа.
 - Розуміння основних мотивацій, цілей та конфліктів, що визначають внутрішній світ персонажа.
2. Розробка внутрішнього монологу:
 - Вивчення тексту та вибір ключових моментів для внутрішнього монологу.
 - Розроблення внутрішніх думок, почуттів та емоцій, які переживає персонаж у даній сцені.
3. Створення кінострічки бачення:
 - Візуалізація внутрішнього монологу через образи та візуальні ефекти.
 - Розробка кінострічки, що ілюструє внутрішній світ та конфлікти героя.
4. Дослідження сфери свідомості персонажу:
 - Глибоке занурення у внутрішній світ персонажа, розуміння його мислення, почуттів та мотивацій.
 - Відображення внутрішньої боротьби та переживань у виступі.
5. Робота над темпом і ритмом дійства:
 - Визначення відповідного темпу та ритму для внутрішнього монологу та кінострічки.
 - Зміна темпу в залежності від емоційної напруги та динаміки сцени.
6. Репетиція та вдосконалення:
 - Повторення та вдосконалення внутрішнього монологу та кінострічки під керівництвом режисера.
 - Врахування зворотного зв'язку та вносити корекції для досягнення більшої виразності та ефективності.
7. Подальший аналіз та вдосконалення:
 - Обговорення результатів репетицій з режисером та співакторами.

- Врахування коментарів та внесення необхідних змін для покращення виступу.

Робота над роллю в другому плані, особливо через внутрішній монолог, є важливою складовою акторської майстерності. Внутрішній монолог дозволяє акторові поглибити розуміння свого персонажу та його мотивацій, допомагаючи відтворити його внутрішній світ на екрані чи сцені.

Коли актор працює над внутрішнім монологом, він часто використовує кінострічку в якості засобу для візуалізації того, як персонаж бачить світ навколо себе. Це може включати в себе внутрішні діалоги, спогади, фантазії та внутрішні відчуття, які допомагають акторові зануритися в роль.

Сфера свідомості персонажу визначається його характером, досвідом та ситуацією, у якій він опиняється. Актор повинен зрозуміти, яким чином ці фактори впливають на внутрішній світ персонажу та використовувати це знання для побудови вірної емоційної та психологічної реакції.

Темп і ритм дійства також важливі для передачі внутрішнього монологу. Актор повинен враховувати емоційну напруженість та динаміку сцени, вибираючи відповідний темп та ритм для відтворення внутрішнього конфлікту або емоційної розгортки персонажу.

Загалом, робота над роллю в другому плані та внутрішній монолог вимагають від актора глибокого вивчення персонажа, уваги до деталей та вміння вільно виражати його внутрішній світ. Це важливий етап процесу творення живого, автентичного образу на екрані або сцені.

Тема 6. Сфера почуттів персонажу. Емоції і рефлексії, спосіб існування актора у виставі.

План занять:

1. Дослідження почуттів персонажу:
 - Аналіз тексту та контексту, що оточує персонажа для розуміння його емоційного стану.
 - Вибір ключових почуттів, які впливають на поведінку та дії персонажа.
2. Емоційне налаштування:
 - Відчуття та експерименти з різними емоційними станами, які переживає персонаж.
 - Розроблення технік для акторського налаштування на потрібні емоції під час вистави.
3. Виразність та автентичність емоцій:
 - Тренування емоційного виразу через фізичні та вокальні вправи.

- Знаходження балансу між виразністю та натуралізмом в передачі емоцій.
4. Робота над рефлексіями персонажу:
 - Аналіз внутрішніх монологів та думок персонажа, що допомагають розкрити його внутрішній світ та мотивації.
 - Розроблення власних рефлексій та думок, які допомагають зрозуміти персонажа та відобразити його внутрішні конфлікти.
 5. Спосіб існування актора у виставі:
 - Відображення емоцій та рефлексій персонажа через фізичність, міміку та жести.
 - Створення повноцінного внутрішнього світу персонажа через його існування на сцені.
 6. Взаємодія з партнерами:
 - Розвиток вміння слухати та реагувати на дії та емоції партнерів на сцені.
 - Спільна робота над створенням хімії між персонажами та передачею емоційних переплетінь.
 7. Контроль над емоційними станами:
 - Техніки збереження психоемоційної стабільності під час вистави.
 - Методи відновлення емоційного балансу після інтенсивних сцен.
 8. Аналіз та зворотній зв'язок:
 - Обговорення з режисером та колегами власного виступу та способів виразності емоцій.
 - Прийняття зворотного зв'язку для подальшого вдосконалення акторської майстерності.

Сфера почуттів персонажу є ключовим аспектом акторської майстерності, оскільки вона визначає емоційну палітру та внутрішній світ персонажа. Актор повинен ретельно досліджувати та відчувати емоційні стани свого героя, щоб передати їх аутентично та вірно публіці.

Емоції і рефлексії персонажу визначаються його характером, мотиваціями та досвідом. Актор повинен відчувати і розуміти всі аспекти персонажа, від його найглибших страхів і турбот до радощів і мрій. Він також повинен вміти передати внутрішній конфлікт персонажа, його душевні турботи та роздуми через виразну гру мімікою, жестами та голосом.

Спосіб існування актора на сцені вистави є країне важливим, оскільки він створює основу для взаємодії з іншими персонажами та розвитку сюжету. Актор повинен бути повністю присутнім у кожній сцені, віддавати себе повністю ролі, відчувати та виражати всі емоції та рефлексії персонажа, щоб зробити його живим і правдоподібним для глядача.

Загалом, робота над сферою почуттів персонажу вимагає від актора глибокого емоційного та психологічного дослідження, вміння відтворити

внутрішній світ героя через власні емоції та досвід, а також майстерність у виразній інтерпретації на сцені.

Тема 7. Читка та обговорення дій п'єси.

План занять:

1. Читання тексту:
 - Уважне прочитання п'єси для отримання загального уявлення про сюжет, персонажів та ключові сцени.
2. Вивчення контексту:
 - Розуміння історичного, культурного та соціального контексту, в якому розгортається дія п'єси.
3. Аналіз персонажів:
 - Визначення головних та другорядних персонажів, їхніх характеристик та мотивацій.
 - Розбір ключових особливостей кожного персонажа та їхнього впливу на розвиток сюжету.
4. Вивчення сюжету:
 - Ідентифікація основних подій та переворотів у сюжеті.
 - Розуміння логіки дій персонажів та їх взаємозв'язку з подіями.
5. Обговорення інтерпретації:
 - Вираження особистих думок та інтерпретацій щодо сюжету, персонажів та тематики п'єси.
 - Обмін ідеями та поглядами з іншими членами творчої команди та режисером.
6. Розбір ключових сцен:
 - Вивчення найважливіших сцен з п'єси для розуміння їхньої ролі у розвитку сюжету та характеристики персонажів.
 - Аналіз діалогів, емоційних станів та взаємодії персонажів на цих сценах.
7. Пошук нових ідей:
 - Спільне обговорення можливих ідей для творчого підходу до вистави, включаючи варіанти впровадження новаторських концепцій чи тематичних акцентів.
8. Планування подальших кроків:
 - Визначення основних завдань та напрямків подальшої роботи над виставою на основі обговорення читки п'єси.
 - Розроблення плану дій для підготовки до репетицій та втілення ідеї в життя.

Читка та обговорення дій п'єси є важливою складовою акторської майстерності, оскільки це перший крок у процесі розуміння та втілення ролі на сцені. Під час цього етапу актори мають можливість ознайомитися з текстом п'єси, розібрати його структуру, з'ясувати мотивації персонажів та розвинути загальне розуміння сюжету.

Під час читки актори можуть досліджувати різні варіанти інтерпретації ролей та способів їхньої виразності. Обговорення дій п'єси дозволяє акторам обмінюватися ідеями, виражати свої думки та розуміти точки зору інших членів творчої команди.

Майстерність актора на цьому етапі полягає в здатності глибоко зануритися в текст п'єси, розуміти мотивації та емоційний стан персонажів, а також виявляти власну креативність та інтерпретацію ролей. Важливо, щоб актори були відкриті до нових ідей та готові співпрацювати з режисером та іншими членами творчої команди для створення цілісного образу на сцені.

Читка та обговорення дій п'єси також допомагають акторам підготуватися до подальших етапів репетицій, де вони будуть розвивати свої ролі, вдосконалювати виразність та вибудовувати динаміку сцен. В цілому, цей етап є важливою передумовою успішного втілення персонажів на сцені та досягнення якісного театрального виступу.

Тема 8. Аналіз подій, визначення наскрізної дії.

План занять:

1. Дослідження сюжету:
 - Огляд сюжету п'єси або сценарію для зрозуміння послідовності подій та їх значення для розвитку сюжету.
2. Визначення основних подій:
 - Виокремлення ключових моментів та поворотних точок, які впливають на дію та характери персонажів.
3. Аналіз взаємодії персонажів:
 - Вивчення взаємодії між персонажами на основі відображених подій.
 - Розуміння впливу кожного персонажа на події та взаємини з іншими героями.
4. Виявлення наскрізної дії:
 - Визначення основної мети або проблеми, яка переслідується через всю п'єсу або фільм.
 - Встановлення зв'язку між ключовими подіями та цією наскрізною дією.

5. Аналіз символів та мотивів:

- Вивчення символів та мотивів, які повторюються протягом подій, та їхнього впливу на розвиток сюжету та характери.

6. Інтерпретація розвитку сюжету:

- Обговорення інтерпретації подій та їх значення для головних тем або ідей твору.
- Розуміння впливу кожної події на дію та характерні зміни персонажів.

7. Встановлення підстав для дій персонажів:

- Аналіз мотивацій персонажів для їхніх дій у контексті відображених подій.
- Визначення зв'язку між внутрішніми конфліктами та зовнішніми обставинами.

8. Пошук можливостей для акторської інтерпретації:

- Визначення різноманітних способів втілення подій та їх впливу на характерні реакції персонажів.
- Експериментування з різними варіантами акторського вираження через відтворення подій.

Аналіз подій та визначення наскрізної дії є ключовим етапом у підготовці актора до вистави чи фільму. Це процес розуміння сюжету, взаємозв'язку подій та розвитку персонажів у контексті загальної історії.

Майстерність актора полягає у здатності проаналізувати кожну подію у п'єсі або сценарії, визначити її важливість та вплив на персонажів. Це означає розуміння мотивацій дій кожного персонажа, його внутрішніх конфліктів та змін протягом сюжету.

Визначення наскрізної дії вимагає від актора розглядати сюжет як єдине ціле, з усіма подіями та персонажами, які взаємодіють між собою. Це допомагає актору зосередитися на основній меті персонажа, його зміні та розвитку протягом усієї дії.

Майстерність актора полягає і в тому, щоб знайти спільну тему або ідею, яка пронизує всю дію та персонажів. Це допомагає актору зосередитися на головному повідомленні або конфлікті, який стане джерелом його емоційного та психологічного розвитку.

В цілому, аналіз подій та визначення наскрізної дії вимагає від актора глибокого розуміння сюжету, вибудовування повністю розвинутих персонажів та вміння відтворювати їх емоційні та психологічні переживання. Це є важливим етапом у підготовці до виступу, оскільки від нього залежить якість і автентичність акторської гри.

Тема 9. Поява нових персонажів. Обговорення характерів, біографій, сфери свідомості, області почуттів героїв.

План занять:

1. Вивчення сценарію або п'єси:
 - Ознайомлення з контекстом та сюжетом, що оточує появу нових персонажів.
 - Визначення ролі та значення нових героїв у розвитку сюжету.
2. Аналіз характерів та біографій:
 - Дослідження характеристик нових персонажів, їхніх особливостей та мотивацій.
 - Розроблення біографій персонажів, щоб краще зрозуміти їхню специфіку та досвід життя.
3. Вивчення сфери свідомості:
 - Аналіз внутрішнього світу нових персонажів, їхніх мрій, страхів, цілей та суперечностей.
 - Вивчення психологічних та емоційних аспектів персонажів для кращого їх розуміння.
4. Дослідження області почуттів героїв:
 - Аналіз емоційних станів та почуттів, які переживають нові персонажі в різних ситуаціях.
 - Вивчення взаємозв'язку між діями та почуттями нових героїв для кращого їх розуміння та відтворення на сцені.
5. Робота над втіленням персонажів:
 - Експерименти з акторською інтерпретацією нових героїв, відтворенням їхніх рухів, мови та емоцій.
 - Розвиток унікальних акторських характеристик для кожного нового персонажа.
6. Обговорення та взаємодія з колегами:
 - Обмін думками та ідеями щодо характерів нових персонажів з іншими акторами та режисером.
 - Спільна робота над взаєминами та динамікою між новими та вже існуючими персонажами.
7. Підготовка до репетицій:
 - Практичне втілення нових персонажів у різних сценарних ситуаціях.
 - Репетиції для вдосконалення акторської майстерності та виразності нових героїв.

Поява нових персонажів виставляє перед актором важливе завдання - розуміти, адаптуватися і взаємодіяти з ними. Обговорення характерів, біографій, сфери свідомості та областей почуттів нових героїв є ключовим етапом у підготовці актора до вистави.

Майстерність актора полягає в тому, щоб проникнути в глибину характеру кожного нового персонажа, розуміти його мотивації, цілі та суперечності. Важливо обговорювати з режисером та іншими акторами взаємодію з новими героями, враховуючи їхні взаємозв'язки та вплив на розвиток сюжету.

Актор повинен ретельно вивчати біографію кожного нового персонажа, розкриваючи його минуле, досвід та внутрішній світ. Це допомагає зрозуміти його реакції на події вистави та взаємодію з іншими персонажами.

Сфера свідомості та області почуттів нових героїв також важливі для актора, оскільки вони визначають емоційний та психологічний портрет кожного персонажа. Актор повинен відчувати та виражати всі нюанси їхнього внутрішнього світу через виразну гру мімікою, жестами та голосом.

В цілому, поява нових персонажів виставляє перед актором виклик розкрити та втілити нові образи з автентичністю та виразністю. Майстерність полягає в здатності адаптуватися до нових обставин та взаємодіяти з іншими акторами для створення цілісного образу на сцені.

Тема 10. Розбір по ролям, цілям, шматкам і задачам образів.

План занять:

1. Вивчення ролі:
 - Аналіз тексту, діалогів та монологів, пов'язаних з образом.
 - Розуміння внутрішнього світу та характеристик персонажа.
2. Визначення цілей персонажа:
 - Ідентифікація головної мети або цілі, яка визначає дії образу протягом сюжету.
 - Розуміння мотивації та емоційних станів, що визначають цілі персонажа.
3. Аналіз шматків ролі:
 - Виокремлення ключових сцен, в яких образ проявляється найбільш виразно.
 - Розбір монологів, діалогів та взаємодій з іншими персонажами для визначення особливостей та розвитку образу.
4. Задачі образу:

- Визначення основних завдань, що постають перед персонажем протягом сюжету.
 - Розуміння конфліктів та внутрішніх суперечностей, що впливають на задачі образу.
5. Акторська інтерпретація:
- Розвиток акторських методів та технік для втілення цілей, шматків та задач образу.
 - Експериментування з різними підходами до виразності та інтерпретації персонажа.
6. Взаємодія з іншими ролями:
- Розуміння взаємин з іншими персонажами та їх вплив на цілі та задачі образу.
 - Вивчення діалогів та взаємодій для кращого розуміння динаміки між ролями.
7. Репетиції та вдосконалення:
- Практичне втілення аналізу та розвиток образу під час репетицій.
 - Виправлення, вдосконалення та налаштування образу з урахуванням отриманого досвіду.
8. Зворотний зв'язок та обговорення:
- Обговорення результатів роботи з режисером та колегами.
 - Прийняття зворотного зв'язку та внесення корекцій для подальшого вдосконалення образу.

Розбір по ролям, цілям, шматкам і задачам образів є важливим етапом у підготовці актора до виступу. Це процес ретельного вивчення кожного персонажа в окремості, розуміння його мотивацій, характеру та внутрішнього світу.

Майстерність актора полягає в здатності аналізувати кожну роль окремо, виявляти її особливості та виклики. Це включає в себе розкриття цілей та мотивацій персонажа, визначення ключових етапів його розвитку протягом сюжету та розуміння внутрішніх конфліктів та реакцій.

Кожен образ має свої шматки - це різні аспекти характеру та поведінки персонажа, які допомагають акторові відтворити його автентично. Це може бути міміка, жести, постава, голосові характеристики та інші деталі, які вказують на певні риси персонажа та його внутрішній світ.

Задачі образів визначаються їхніми функціями у сюжеті та взаємодії з іншими персонажами. Актор повинен розуміти, як його роль впливає на розвиток сюжету та динаміку дійства, які емоції та реакції вона викликає у інших героїв та глядачів.

Загалом, розбір по ролям, цілям, шматкам і задачам образів є важливим інструментом для актора в підготовці до вистави. Це допомагає йому глибше зануритися в свою роль, розуміти її сутність та відтворити її з автентичністю та виразністю на сцені.

Тема 11. Мізансценування, планування картин в репетиційних вигородах.

План занять:

1. Вивчення сценарію або сценічного тексту:
 - Ознайомлення зі сценарієм та репетиційним текстом для розуміння характеру та потреб сцен.
2. Аналіз сцен та мізансцен:
 - Виокремлення ключових моментів та перехідних сцен, що потребують особливого уваги.
 - Визначення локальних місць та областей для розташування персонажів та рухів.
3. Створення планування мізансцен:
 - Визначення просторових аспектів кожної сцени та вигородек.
 - Розроблення складних моментів переходів між сценами та рухів персонажів.
4. Вибір реквізиту та реквізитів:
 - Відбір та підготовка реквізиту для кожної сцени.
 - Забезпечення наявності необхідних предметів для вірного відтворення сцен.
5. Практичне втілення мізансцен:
 - Репетиція перехідних моментів між сценами та рухів персонажів на репетиційних вигородах.
 - Відтворення картин та образів, розташування персонажів та реквізиту.
6. Координація з режисером та колегами:
 - Обговорення та узгодження мізансцен та планування картин з режисером та іншими акторами.
 - Спільне пошук оптимальних рішень для втілення визначених образів та сцен.
7. Вдосконалення та коригування:
 - Аналіз результатів репетицій та виправлення недоліків у мізансценуванні та плануванні картин.
 - Подальше вдосконалення виразності та реалізму відтворення сцен.

8. Технічні аспекти:

- Робота з освітленням, звуком та іншими технічними аспектами, що впливають на вигляд та атмосферу сцени.

Мізансценування та планування картин в репетиційних вигородах є важливим етапом у підготовці актора до вистави. Це процес створення живих, автентичних образів на сцені, розміщення персонажів та їхніх взаємодій у просторі для досягнення оптимального враження на глядача.

Майстерність актора полягає в умінні ефективно використовувати простір сцени, розміщати персонажів так, щоб кожна картинка мала виразне та відтворене з великою увагою розташуванням елементів, що допомагає створити цілісну історію на сцені.

Мізансценування передбачає вибір кутів зору, композиції та рухів персонажів на сцені, щоб відтворити емоційний та психологічний стан кожного образу. Це включає в себе розміщення акторів відповідно до їхніх взаємодій та емоційної динаміки сцени.

Планування картин в репетиційних вигородах передбачає вивчення сценарію, аналіз його структури та емоційного розвитку. Актор повинен розуміти, як кожна сцена впливає на наступну, які емоції вона викликає у персонажів та глядачів, та планувати свої рухи та дії відповідно до цього.

Загалом, мізансценування та планування картин в репетиційних вигородах є важливими аспектами акторської майстерності, оскільки вони допомагають акторові створити виразні, живі образи на сцені та ефективно комунікувати з глядачами.

Тема 12. Робота з масовкою, характери, мізансцени.

План занять:

1. Розуміння ролі масовки:
 - Визначення функції та значення масовки в конкретній сцені або картині.
 - Розуміння важливості масовки для створення атмосфери та реалізму вистави чи фільму.
2. Підготовка характерів масовки:
 - Встановлення основних характеристик та мотивацій для кожного персонажа масовки.
 - Робота з акторами масовки для втілення визначених характерів та створення реалістичних образів.
3. Техніка виконання:

- Навчання масовки основним технічним аспектам вистави, таким як рухи, позиціонування на сцені та виразність.
 - Вдосконалення акторських навичок для виразного втілення образу масовки та взаємодії з головними персонажами.
4. Планування мізансцен:
- Визначення місць та рухів масовки на сцені під час різних сцен або картин.
 - Координація з режисером та рештою акторського складу для створення відповідної атмосфери та динаміки на сцені.
5. Репетиції та вдосконалення:
- Проведення репетицій з масовкою для встановлення точної координації та виразності у виконанні.
 - Аналіз та вдосконалення роботи масовки на основі зворотного зв'язку та вказівок режисера та керівництва.
6. Сценічна динаміка:
- Розуміння важливості сценічної динаміки та руху масовки для створення ефектної та переконливої картини.
 - Вивчення та практика хореографії або рухових патернів для масовки на сцені.
7. Контроль та координація під час вистави:
- Керівництво масовкою під час вистави для забезпечення правильного виконання завдань та підтримки сценічної атмосфери.
 - Взаємодія з режисером та іншими акторами для забезпечення гармонійної роботи всього акторського складу.
8. Оцінка та вдосконалення результатів:
- Аналіз ефективності виступу масовки та виявлення можливих покращень.
 - Відзначення успіхів та підтримка мотивації масовки для подальшого вдосконалення своєї роботи.

Робота з масовкою, характерами та мізансценами є важливим аспектом акторської майстерності, особливо у великих виставах або фільмах. Це вимагає від актора вміння ефективно співпрацювати з іншими учасниками творчого процесу та створювати гармонійні, автентичні образи на сцені чи екрані.

Робота з масовкою включає в себе координацію рухів, позицій та виразів обличчя всіх учасників, щоб створити враження масовості та реалізму в сценах з великою кількістю персонажів. Актор повинен вміло керувати

масовкою, відтворювати відповідні емоції та дії, щоб створити необхідний ефект для глядачів.

Щодо характерів, актор повинен розуміти різноманітність та унікальність кожного персонажа у масовці, навіть якщо вони не є центральними фігурами в сюжеті. Це включає в себе вивчення біографії, мотивацій та поведінки кожного персонажа, щоб відтворити його автентично та переконливо на сцені чи екрані.

Мізансцени є ще одним важливим аспектом роботи актора, особливо у великих театральних виставах. Це включає в себе розуміння руху, позицій та взаємодії персонажів на сцені в різних сценах та ситуаціях. Актор повинен уміло використовувати простір сцени, а також розробляти діалоги та емоційну динаміку, щоб кожна мізансцена була плинною та виразною.

Усе це вимагає від актора великої уваги до деталей, зосередженості та гнучкості у виконанні різних ролей та завдань. Майстерність у роботі з масовкою, характерами та мізансценами допомагає актору створювати живі, переконливі образи та ефективно взаємодіяти з іншими учасниками творчого процесу.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назва теми
5 семестр	
1	Робота над сценічним образом
6 семестр	
2	Створення сценічного образу

6. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Читання переліку запропонованих драматургічних творів.
2. Ознайомлення зі світоглядом автора.
3. Проблема та світогляд персонажу.
4. Аналіз подійного ряду ролі.

5. Пластичні та словесні особливості персонажу.
6. Перевтілення в акторській професії.
7. Світогляд автора, епоха, стиль, жанр.
8. Актуальність та проблематика драматургічного твору.
9. Робота над словом, характером, характерністю.
10. Внутрішні монологи та сценічні імпрровізації.
11. Створення сценічного персонажу класичної драматургії.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Робота головного мозку та нервової системи.
2. Методика роботи актора в реалістично-психологічному театрі.
3. Сценічне мистецтво та сценічне ремесло.
4. Різниця в поняттях сюжет, зміст, фабула.
5. Внутрішній монолог та його використання професійним актором.
6. Дія. «Якби», «запропоновані обставини».
7. Поняття «Уява» в професії актора.
8. Поняття «сценічна увага» в професії актора.
9. Характер та характерність в роботі актора над майбутнім сценічним образом.
10. Поняття «почуття правди» та віра в професії актора
11. Спілкування. Поняття про сценічне спілкування в професії актора.
12. Складові частини етапу роботи актора над майбутнім сценічним образом.
13. Поняття «зверхзадача», «наскрізна дія» в професії актора.
14. Навики роботи актора в різних жанрах драматургії.
15. Поняття «емоційна пам'ять» в професії актора.
16. Внутрішнє сценічне самопочуття.
17. Поняття про «дилетантизм» в професії актора.
18. Сучасне професійне театральне мистецтво в Україні в кінці ХХ-початку ХХІ ст.
19. Поняття про сон та його вплив на професію актора.
20. Поняття «роль», «дійова особа», «герой», «героїня», «персонаж», «сценічний образ».
21. Темпоритм як основа зовнішнього і внутрішнього виявлення дійової лінії актора.
22. Внутрішні монологи та їх виявлення в різних жанрах драматургії
23. Особливості роботи актора в жанрі трагедії.
24. Специфіка роботи актора в драматургії Шекспіра.

25. Трагедія «Гамлет» Вільяма Шекспіра та її виявлення в ній невидимого конфлікту сюжету.
26. Життєвий і творчий шлях Шекспіра і створення театру Глобус.
27. Особливості роботи актора в жанрі комедії.
28. Специфіка роботи актора в драматургії Мольєра.
29. Комедія «Тартюф» Мольєра, та виявлення в сюжеті всіх конфліктних перепитій.
30. Життєвий і творчий шлях Мольєра і створення театру Комеді Франсез.
31. Життєвий і творчий шлях В. Винниченка.
32. Поняття про декаданс та специфіка роботи актора в ньому.
33. Драматургічний твір «Чорна Пантера та Білий Ведмідь» В. Винниченка та знаходження головної проблеми і конфлікту в сюжеті п'єси.
34. Різниця у створенні акторами внутрішніх монологів, схованих думок персонажів в роботі над драматургічним жанром: комедія, трагедія, мелодрама.
35. Різниця специфіки роботи актора в жанрах комедії та трагедії.

8. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ.

Авансцена – частина сцени, що виходить в глядацький зал за лінію завіси.

Акторське амплуа – вияв через актора певного характеру персонажа або образу.

Атмосфера – це емоційне, по суті, підсвідоме осмислення сприйняття будь-якого виду мистецтва.

Відкриття професійного актора – це постійний пошук розуміння високого існування людини як у реальному, так і у створеному світі.

Вічність – це створення життя в паралельному існуванні з реальним щоденним життям.

Вистава – 1) твір театрального мистецтва; твори всіх видовищних видів мистецтва (танцювального, оперного, кінематографії, пантоміми, цирку тощо).

Власне «Я» актора – це його індивідуальність і пізнання її як поняття «моє тіло – мій інструмент вираження внутрішнього, прихованого психологічного стану».

Дійова особа – це герой, створений автором літературно-художнього твору.

Додаткові проблеми – відображення дійсності засобами художньої виразності.

Драматургія – 1) синонім поняття “драма” як літературного роду; 2) сюжетно-композиційна основа вистави, кіно-, або телефільму.

Емоції – внутрішня чуттєвість, почуття, відчуття.

Емоційні відчуття – це певні явища, які виникають у процесі спілкування з живими і неживими істотами.

Емоційність – чуттєвість до запахів, дотику, слухлве зорове сприйняття, емоційно-енергетична чуттєвість.

Емоційно енергетичні імпрівізації – це новій комплекс врав та тренінгів, за допомогою яких можна створити процес опанування майбутнього сценічного образу.

Енергія власного «Я» актора - це його зовнішня та внутрішня психотехніка.

Етичні норми – знання норм та правил поведінки людини.

Жанр – певний каталізатор чіткого засвоєння під час усього репетиційного процесу актором своєрідної, неповторної, приналежної тільки одному літературно-художньому джерелу природи існування актора.

Жанрова основа драматургії – це власний погляд актора, його «кут зору» на події в розвитку сюжету будь-якого літературно-художнього джерела.

Життя – постійний пошук, відкриття, бажання щодня, щомиті зрозуміти як себе, так і навколишній плин життя.

Знання – інформація, створена людьми в різних формах подачі (архітектура, оточення, середовище існування, сама людина).

Ідеологія – напрям розвитку людини за певними законами.

Імпрівізація – це створення непередбаченого певного життя на базі існуючого явища середовищі існування живої природи.

Індивідуальність актора – це неповторний світ носія інформації, закладеної в йтго особистості.

Інформація в просторі та часі – це комплекс набутих актором знань від джерел до появи актора-особистості в живому акті творчрсті.

Існування живої людини – комплекс її внутрішнього нервово-психологічного світовідчуття та зовнішньої форми тілесного виявлення.

Історія – це зафіксовані факти та події, які не можна змінити.

Ірраціональне дослідження – це підсвідоме, емоційне, чуттєве, в якому в письмовій формі викладення чуттєві враження від майбутнього сценічного образу.

Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

Кохання – найвища стадія емоційного розвитку людини.

Логіка поведінки людини-актора – це відбір у формі тіла, жестів рук, голови, голосу та інших компонентів єдиної відповідності заданої автором загадці людського характеру.

Людина – це вища стадія розвитку природи, всесвіту.

Людина-актор – носій одночасно як існуючої інформації в просторі та часі, так і неповторності, створеною природою істоти під назвою «людина».

Мислення людини – постійний нескінченний процес роботи головного мозку в трьох вимірах: конкретного періоду часу існування людини, індивідуального генетичного коду, тілесному.

Мелодрама – 1) жанр драматургії, для якого характерні протиставлення добра і зла, гостра інтрига, емоційність, перебільшені драматичні ефекти та моралізація; 2) драматичний твір, у якому діалоги та монологи дійових осіб супроводжується музикою.

Мова – це подача через звук думки персонажу.

Найпростіші елементи тренінгу – це очищення власного «Я» для створення простих сюжетних імпровізацій.

Неповторність - це велика відповідальність перед собою і перед тими, хто на тебе дивиться.

Образне мислення – це мислення в реальному житті, переворене на ірреальне.

Образи – це знаки фантазії та уяви людини.

Особлива манери поведінки людини – виявлення в кожному окремому індивідумі прихованих від інших, але існуючих у собі бажань вчинити так чи інакше.

Паралельне життя – це створення для себе життя, незалежного від реалій існуючого життя.

Персонаж – це поєднання свого власного «Я» актора із дійовою особою, героєм літературно-художнього джерела.

Пізнання персонажа – це пошук відповідей на постійно виникаючі запитання щодо мотивації поведінки й емоційних почуттів персонажа.

Психотехніка – поєднання у власному «Я» способу мислення і природи почуттів.

Проблема – це постійний процес пошуку відповіді на запитання, яке хвилює актора під час роботи над майбутнім сценічним образом.

Прості сценічні імпровізації – це навички пізнання професії актора, через уміння свідомості і тіла власного «Я» входити у будь-яку найпростішу живу істоту флори і фауни, перебувати в ній і поступово вийти із неї.

Професійність актора – це правда людського життя, помножена на багатокрайність, багатогранність невидимих рушійних сил реального буття.

Професійний театр – навички та вміння використання раніше засвоєних елементів техніки та технології професії актора.

Професія актора – навички надбаного під час навчання елементів ремесла техніки і технології.

Прямий текст – це співпадання у виголошенні слів актором, згідно з сюжетом, із його логікою поведінки, способом мислення, природою почуттів.

Раціональне дослідження – це логічне, свідоме дослідження, спрямоване на пошук відповіді: що собою являє мій майбутній сценічний образ.

Реалізм – відображення дійсності засобами художньої виразності.

Режисер – автор майбутньої вистави, контролер пошуку вираження майбутнього персонажу.

Ремесло – елементи техніки і технології засобів втілення творчості.

Роль – це текст, отриманий актором для майбутньої роботи над персонажем, сценічним образом.

Світ – модель природи флори, фауни і людини.

Світ актора – світ фантазій та ілюзій.

Спосіб зовнішньої енергетики – форма тілесного перебування іншого «Я» в просторі та часі.

Спосіб мислення – запас інформації, кількості слів, вміння вголос висловлювати думки, почуття, емоції та інше.

Сценічний образ – це результат роботи актора над персонажем по закінченні акту творчості.

Сценографія – намет, з якого виходили актори, у давніх греків мистецтво оформлення театру і живописна декорація.

Сюжет – послідовність і зв'язок подій у творі мистецтва, спосіб розвитку теми або викладання фабули.

Сюжет літературно-художнього джерела (ЛХД) – це життя персонажа, створенв авторм літературно художнього джерела.

Творчість – це підпорядкування всього особистого в реальному житті безперервному процесі – плину життя під час акту творчості; це постійний процес, який існує в професії актора протягом всього творчого життя.

Театральна умовність – система правил, норм (акторських, режисерських, сценографічних та ін.), властивих театральному мистецтву, що забезпечують створення художнього образу вистави

Театр - місце для видовищ, у якому відбуваються дієства різні за змістом та формою.

Текст ролі – це інформація, закладена в художньо-літературному джерелі автора про майбутній сценічний образ у письмовій формі.

Темпоритм – це сікупність чіткої черговістивнутрішнього ритму способу мислення персонажа, всіх внутрішніх монологів власного «Я» і оригінальних текстів автора літературно-художнього джерела із зовнішньою фізичною поведінкою власного «Я» актора і «Я» іншої людини – персонажа в конкретному просторі та часі середовища існування майбутньої вистави.

Техніка – володіння своїм професійним знаряддям.

Технологія – вміння використовувати навички техніки.

Тіло людини – це частка існуючої реальної людини.

Трагедія – жанр драми (прозаїчної або віршованої), який ґрунтується на гострому, непримиримому конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої суспільно значущі творчі ідеали, з об'єктивною неможливістю їх реалізації.

Трагікомедія – жанр драми, що містить елементи трагедії і комедії.

Фарс – комедія легкого, жартівливого змісту із зовнішніми комічними ефектами, беззмістовне, інколи малопристойне комедійне видовисько, сценічний жарт.

Феєрія – п'єса, основана на ефектах магії, дива, яскравої видовищності з вигаданими персонажами, яким властиві надприродні здатності (фея, демон, міфологічні істоти).

Характер – це поліфонія всіх складових формування, становлення людини.

Хепенінг – 1) форма театральної діяльності, в якій не використовується текст чи заздалегідь заготовлений сценарій. 2) імпровізоване безфабульне театралізоване дійство.

Художній образ – категорія, якою визначається властива мистецтву форма мислення, завдяки якій забезпечується емоційно-почуттєве пізнання світу, втілення почуттів і думок митця. Художній образ народжується в уяві автора, режисера, втілюється у створюваному ним творі мистецтва і відтворюється уявою глядача, слухача або читача.

Чистий простір – це створена зона існування актора, йтго власного «Я» поєданого з «Я» іншої людини, персонажа. Тільки після проходження тренінгу флори та фауни сонячного шатра.

Штамп – художній прийом або зворот мови, що багаторазово механічно повторюється без творчого осмислення.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Студент повинен вільно орієнтуватися в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично; знати методіку роботи при створенні сценічного образу, в уривках сучасної та класичної драматургії, вміти професійно аналізувати літературно-художні джерела, визначати головну проблему персонажу, вибудовувати дієву лінію ролі, володіти внутрішнім монологом, мати здатність до імпровізації, створювати характер персонажу.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Шкала нарахувань балів за основні форми навчальної діяльності:

відвідування заняття (пара) — 1 бал

опитування – 5 балів

практичні завдання - 5 балів

контрольні заняття – 10 балів

підсумковий контроль (практичний показ, екзамен) – 40 балів

5 семестр

Розділ 1						Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

6 семестр

Розділ 2						Екзамен	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Навчальна програма	1-12
2	Робоча програма	1-12
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-12
5	Вигородки, елементи костюмів, реквізит	4-12

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. Київ : Мистецтво, 1987. 187 с.
4. Бобошко Ю. М. Сьогодення українського театру / Ю. М. Бобошко – К.: Знання, 1971. – 45 с.
5. Борис, Ігор. Таїнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.
6. Борис І.О., Плохотнюк Г. М. Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спец. «Театр. мистец.» / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Каф. майстерності актора; [уклад. : І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк]. — Х. : ХДАК, 2007. — 40 с.
7. Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво. 1977. 244 с.
8. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014
9. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.

10. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
11. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
12. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
13. Кисіль О.Г. Український театр: дослідження. – К.: Мистецтво, 1968
14. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
15. Коломієць Р. Театр Саксаганського і Карпенко-Карого. Київ : Мистецтво, 1984. 100 с.
16. Корифеї українського театру: Збірник / Упоряд., вступ., приміт. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1982. – 309 с.
17. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
18. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
19. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
20. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
21. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.
22. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
23. Садовський І. К. Мої театральні згадки. – К., 1956
24. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ЕCTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Допоміжна література

1. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
2. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
3. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
4. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття.

- Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000.160 с.
5. Миленська Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2007
 6. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
 7. Проскураков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
 8. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.
 9. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне видання

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Навчальна програма до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

Укладачі:

Могила Олександр Павлович, доцент
Кучин Павло Захарович, старший викладач
Гориславець Володимир Микитович, викладач

В авторській редакції

Комп'ютерний набір П.Кучин

Комп'ютерна верстка

План 2024

Підписано до друку 28.03.2024 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.